Gørding og omegns Brugsforening

Af Svend Eriksen, fhv. landmand i Varho 1947-82

For at skrive noget om de første 25 år af Brugsens historie, er jeg nødt til at benytte uddrag af Alfred Poulsens tale ved 25-års jubilæet, da der ikke findes nogen forhandlingsprotokol fra den tid. Alfred Poulsen var foreningens mangeårige formand, og den der vidste mest om foreningens start.

Den 29. januar 1914 blev der afholdt stiftende generalforsamling i Gørding Sogns Forsamlingshus. En kreds af omegnens landmænd med interesse for andelstanken havde forberedt mødet. Til bestyrelsen valgtes: M. P. Madsen, S. M. Lauridsen, Søren Knudsen, L. Poulsen og Jørgen Jørgensen, mens P. K. Petersen blev foreningens første formand. Det var på den tid ikke nemt at starte noget nyt i Gørding, heller ikke en brugsforening. I Stationsbyen var der i forvejen fire kolonialforretninger og tre i omegnsdistrikterne.

Det var hovedsageligt landbobefolkningen, der meldte sig som medlemmer, og foreningen blev da også startet som en blandet landhandel med foderstof og gødning.

Konsulent Voigt fra FDB i Vejen hjalp med at udfærdige love og vedtægter for »Gørding og Omegns Brugsforening og Foderstofforening«. Den 25. juli blev grovvareafdelingen tilsluttet JAF og den 15. juli DAG. Som uddeler valgtes kommis M. Jørgensen, Vejen, han virkede i tre år, men blev så ramt af sygdom. Hans efterfølger blev A. P. Ibsen. Bestyrelsen købte en købmandsgård tilhørende købmand Thorvald Jacobsen, pris: 34.500 kr. Den 13. august 1914 blev der åbnet for salg af kolonial og foderstof, med samme uddeler, men med adskilt regnskab.

I 1931 ansatte man en uddeler til udelukkende at varetage grovvareafdelingen. Fra den afdeling er det uddeler Andersen og lagerforvalter Andreas Aagaard, der står klarest i min erindring. Kolonialafdelingen passerede en samlet omsætning på 4.085.139 kr. i de første 25 år.

Brugsen fra 1939

Den 1. juli 1939 overtog Ib Ibsen uddelerpladsen efter sin far A. P. Ibsen. Denne fortsatte dog i nogle år som regnskabsfører og holdt styr på medlem-

mernes kontrabøger, der var jo månedskredit dengang. Desværre var det ikke let at overholde betalingsfristen, til stor skade for Brugsens likviditet. Datidens butiksforhold krævede meget personale, de fleste varer blev afvejet i baglokalet.

Der var værelser over Brugsen, personalet fik kost og løn hos uddeleren.

Varesortimentet var meget omfattende, Ibsens motto var: »Kom til Gørding, vi har varerne«. Ting som vognsmørelse, remvoks, remsamlere, petroleum, kotøjr, tyreringe, reb i mange sorteringer, maling og tapet hørte med til datidens dagligvarer. Den gamle butik (nuværende Nørregade 5) var hyggelig, medlemmerne fik varerne leveret over disken, og der var tid til en snak med personalet. Når kontrabogen var gjort op, og der betaltes afdrag, var der bolsjer og en cigar. I den periode blev der også etableret en ugentlig varetur med lastbil, der samtidig modtog æg fra landmændene. Det var meget almindeligt, at konen havde en flok høns, så hun kunne betale en del af husholdningen, manden fik så lov at betale foderet.

Brugsen havde også udlejningsservice. Alle serviceydelser koster imidlertid penge, og efterhånden blev de så belastende for økonomien, at det blev nødvendigt at inddrage de fleste, til stor forargelse for kunderne.

Brugsen fejrede 40-års jubilæum i 1954. Kunderne: Anna Nielsen, Søren »Grå« Sørensen og Kirstine Nielsen. Kommisser: Henning Jensen, Arne Holm og Kaj Jensen.

Da egenkapitalen begyndte at nærme sig nulpunktet, var bestyrelsen nødt til at tage problemerne op til alvorlig drøftelse, bl.a. de udestående fordringer, dividendeudbetaling, varetur og arbejdsforholdene i den gamle arbejdskrævende butik. Omsætningen fra 1939 til 1962 var kun steget med 800.000 kr., til ialt 1.074.197kr. Den manglende omsætningsstigning kunne måske skyldes, at nabobrugserne var kommet foran med modernisering. Medlemskredsen var nu ændret så meget, at det var nødvendigt at ændre varesortimentet, landbrugsvarerne gled ud.

Brugsen i en brydningstid

I september 1963 besøgte bestyrelsen Bække og Holsted By for at se på ombygning af gamle forretninger. Arkitekt Jacobsen, Gredstedbro, fik til opgave at udarbejde skitse til ombygning af butikslokalerne. Den 20. september blev der holdt bestyrelsesmøde sammen med arkitekt Jacobsen og butikskonsulent Anders Hansen fra FDB. A. Hansen redegjorde for de sidste års strukturændringer indenfor butikshandelen, og især indenfor FDB. Efter at Jacobsen havde fremlagt sin skitse og forelagt priser på ombygning af eksisterende lokaler, udtrykte A. Hansen sin store betænkelighed ved at bruge så mange penge på gamle bygninger, der ikke havde nogen fremtidsudsigter i den sammenhæng. Han gav os det råd, at bygge helt nyt på en grund med gode parkeringsforhold og udvidelsesmuligheder.

Det var en ordentlig mundfuld. Igen måtte bestyrelsen prøve at vænne sig til nye tanker. Ibsen blev bedt om at lave en grundig medlemsundersøgelse, og den viste, at det ikke var i midtbyen, Brugsen havde den store opbakning, det var vel naturligt, forretningsfolkene handlede hos den frie købmand, og der var fire kolonialforretninger og to slagterforretninger.

Jacobsen og bestyrelsen besøgte Ribe, Erritsø og Guderup brugs for at se på nye butikstyper. Guderup tiltalte os mest. Den 21. oktober sikrede vi os en god og billig grund på Sejersgårds mark, beliggende ud til Nørregade, pris kr. 25.000 kr. Der blev nedsat et byggeudvalg bestående af Ib Ibsen, A. Klok og S. Eriksen. Jacobsen fik blyanten i gang igen, vi var klar over, at der skulle forberedes mange ting, inden medlemmerne kunne godkende byggeriet, men den 18. oktober 1963 blev der holdt ekstraordinær generalforsamling på Hotel Gørding.

Dagsorden:

1. Meddelelse fra bestyrelsen v. formanden
2. Køb af grund
3. Forslag fra bestyrelsen om nybyggeriet, herunder bemyndigelse til besty-

relsen om fuldmagt til optagelse af lån til finansiering af byggeriet.

4. Indkomne forslag fra en kreds af medlemmer med følgende ordlyd:
   a) slettelse af vedtægternes paragraf 9 (driftslånskontoen)
   b) Den nuværende konto udbetales til alle medlemmer, samtidig med overgangen til kontant betaling den 1. januar 1964.
5. Eventuelt

Efter formandens velkomst til den store forsamling og præsentation af konsulenterne Anders Hansen og Hans Christensen, FDB Vejen, fik A. Hansen ordet for en gennemgang af det nye byggeprojekt. Der blev vist lysbilleder af skitsen til den nye butik, som bestyrelsen foreslog placeret på grunden ved Sejersgård.

H. Christensen gav en grundig orientering om muligheder for finansiering af byggeriet, bl.a. med henvisning til forhåndslån fra Kreditforening og Hypotekforening.

Omkostninger med grund og bygninger blev anslået til kr. 500.000.

Formanden redegjorde for bestyrelsens forslag, og derefter var ordet frit.

Landbetjent Lauridsen blev valgt som ordstyrer for den store forsamling på 170 stemmeberettigede medlemmer. Heldigvis var der stor talelyst, både for og imod bestyrelsens forslag. Efter de mange indlæg og formandens afsluttende bemærkninger gik man over til den skriftlige afstemning.

	Ja	**Nej**	**Blanke**	**I alt**
Punkt 2	142	25	3	170
Punkt 3	115	47	8	170
Punkt 4	61	97	3 (8 ugyldige)	169

Formanden takkede generalforsamlingen for den gode debat og den positive modtagelse af bestyrelsens forslag. Nu var der baggrund for byggeriet.

50-års jubilæet den 29. januar 1964 blev markeret, men uden festlighed. Der var ikke penge til det. Der blev nu ført en omfattende brevveksling med Boligministeriet, byggeriet kunne nemlig ikke startes, før der lå en igangsætningstilladelse. Den normale forretningsgang gik over FDB. Efter lang ventetid kom der tilladelse til reparation af de gamle bygninger, men den kunne vi ikke bruge til noget. Bestyrelsen prøvede så at sende ansøgningen direkte til Boligministeriet, men fik igen afslag. Gennem en privat kontakt fik vi oplyst, hvordan den politiske indstilling var hos de embedsmænd, som skulle udstede byggetilladelsen. Arbejdstilsynet blev kontaktet for at få dem til at se på personalets arbejdsforhold i Gørding Brugs. Vi fik en vældig rapport om

de nedslidte trapper, mørke lokaler, manglende toiletforhold, ingen håndvask, hvor varerne blev afvejet etc.

Kopi af denne rapport blev vedlagt næste ansøgning, hvor vi pointerede, at det var spild af materiale og kapital at reparere den gamle bygning. Den 14. august 1964 modtog Brugsen igangsætningstilladelse, der var gældende fra d.d. til 3 måneder fra udstedelsesdatoen. Var byggeriet ikke påbegyndt indenfor den fastsatte tidsfrist, blev byggetilladelsen inddraget. Byggeret blev udbudt til byens håndværkere, og følgende tilbud blev antaget:

Murerarbejde, A. P. Nielsen	kr. 144.804,-
Tømrerarbejde, Leo G. Jensen	kr. 96.862,-
Snedkerarbejde, Hans Christensen	kr. 17.707,-
Blikkenslagerarbejde, P. Larsen	kr. 26.800,-
El-installation, Søren Ibsen	kr. 9.043,-
VVS, V. Schmidt, Askov	kr. 28.971,-
Thermoruder, E. Moland, Kolding	kr. 7.105,-

Den 5. december 1964 blev der holdt rejsegilde. Håndværkere, personalet og bestyrelsen samledes til en beskeden anretning på Hotel Gørding kl. 12.00. Formanden takkede arkitekt og håndværkere for en god indsats og håbede på et godt slutresultat.

Den 24. juni 1965 var den nye butik klar til at åbne. Forventningerne så ud til at være opfyldt. I »Vestkysten« kunne man læse følgende: »Vestjyllands mest moderne supermarked åbnet i Gørding. Gørding har gennem de senere år forsøgt at samle de to bydele, med Brugsens byggeri er endnu et skridt taget, og hvis udviklingen fortsætter, vil der ikke gå mange år, før Brugsen ligger midt i byen«.

Den 30. december 1966 var bestyrelsen samlet på sagfører Bischgårds kontor i Ribe sammen med redaktør Viktor Pedersen, der var køber af de gamle brugsbygninger. Skødet blev underskrevet, pris kr. 215.000 kr. Vi besøgte bagefter Viktor Pedersen privat, og holdt en særdeles munter afslutning.

Bestyrelsesmødet blev holdt i Brugsen den 30. december 1967. Til stede var foruden uddeler Ib Ibsen, forretningsfører Thybjerg, uddelerforeningen. Ibsen havde gennem nogen tid haft problemer med helbredet, og læge Ravn, Gørding, samt overlægen på Ribe Sygehus, havde rådet Ibsen til at søge fritagelse for sin stilling i Brugsen. Den 10. januar blev det vedtaget, at Ibsen skulle fratræde sin stilling den 1. april 1967.

Stillingen blev opslået, og der blev indkaldt fem ansøgere til samtale. Bestyrelsen valgte enstemmigt Henrik Hauggård som ny uddeler, med tiltrædelse 13. marts 1976. Mønsterkontrakt af 1966 blev underskrevet af Henrik

75-års jubilæum. 1989. Bestyrelsen i egnsdragter, fra venstre: Anna Nordby, Mogens Eriksen, Jens Boysen, Ole Schmidt, Rita Jensen, Anna M. Berthelsen og Søren Nielsen.

Hauggård og Svend Eriksen. Efter et langt, sejt træk kunne Brugsen i 1973 notere en medlemstilslutning på 993 og en omsætning på kr. 3.390.967,-.

I nogle år var der god tilslutning til de afholdte udflugter til Centrallageret i Vejen. Der var stadig jævn god omsætningsstigning, et enkelt år endog 23%. Indtjeningen og konsolideringen fortsatte til omkring 1984-85, da var egenkapitalen kommet på 51,7%. Desværre blev Henrik Hauggård ramt af alvorlig sygdom i 1985. Han var den tredje uddeler, som fratrådte på grund af sygdom.

Den 1. juni 1986 tiltrådte Ove Nielsen som ny uddeler. Der blev forsøgt forskellige salgsfremstød, bl.a. blev der lavet nyt indgangsparti.

Den 29. januar 1989 blev Brugsens 75 års jubilæum fejret med to festlige dage i butikken, hvor personale og bestyrelse optrådte i gamle egnsdragter, og delte forfriskninger ud til kunderne.

Nuværende uddeler, Michael Petersen, er ansat i 1995.

I de senere år har store butikskæder oprettet varehuse rundt omkring i Vestjylland. Det har medført butiksdød overalt, også i Gørding. De sidste regnskabsår i Gørding Superbrugs gav tydelige signaler om, at indtjeningen ikke stod i rimeligt forhold til omkostningerne. Bestyrelsen forhandlede med

FDB om overtagelse af foreningen, der blev udarbejdet overtagelsesbetingelser, og på en ekstraordinær generalforsamling den 24. februar 1994, blev fusionen med FDB vedtaget.

Navne på uddelere og formænd, fra foreningens start i 1914, og til fusion med FDB i 1994

Uddelere:	
M. Jørgensen	1914-1917
A. P. Ibsen	1917-1939
Ib Ibsen	1939-1967
Henrik Hauggård	1967-1985
Ove Nielsen	1985-1989
Peter Svarre	1989-1995
Michael Petersen	1995-

Formænd:	
P. K. Pedersen	1914-1935
Alfred Poulsen	1935-1963
Svend Eriksen	1963-1978
Holger Andersen	1978-1980
Chr. Jepsen	1980-1985
Jytte Nissen	1985-1988
Ole Schmidt	1988-1992
Mads P. Pedersen	1992-